

Wstęp

Jeszcze do niedawna jedyną listą kadry 10 Pułku Ułanów Litewskich na poszczególnych szczeblach dowodzenia z września 1939 roku był spis jaki powstał w wyniku szczegółowych i mozolnych studiów w środowisku londyńskim Zrzeszenia Kół Pułkowych Kawalerii opublikowany przez Janusza Wielhorskiego i Ryszarda Dembińskiego 1979 roku¹. Zawierał on nazwiska 36 oficerów i 8 podoficerów (w większości wachmistrzów szefów). Naszą wiedzę w tym zakresie zdecydowanie ugruntowało i wzbogaciło odkrycie zaginionych dokumentów dotyczących historii pułku, jakie miało miejsce w Rypinie w 1993 roku². Wśród zespołu notatek odręcznie sporządzonych przez dowództwo pułku, tuż przed kapitulacją i bezpośrednio po niej, znalazła się obsada etatu wojennego pułku zawierająca 44 nazwiska (42 oficerów i 2 podoficerów).

Zawartość listy oficerów po dokładnej analizie niemal w pełni zgodziła się z informacjami z pozostałych dokumentów odnalezionych w Rypinie, tj. z chronologiczną listą strat pułku poniesionych w czasie działań wojennych oraz z listą oficerów, którzy kapitulowali z pułkiem w dniu 6 października 1939 roku. W tej ostatniej jednak odkryliśmy pewien ważny szczegół. Otóż, gdy dodamy do liczby 25 oficerów, którzy poszli do niewoli niemieckiej, liczbę 6 zabitych w walce, 1 zaginionego w akcji oraz 9 ciężko rannych odwiezionych do szpitala, których nie było przy pułku w dniu 6 października (w tym por. Kielczewski), to otrzymamy liczbę 41 oficerów, nie zaś 42 z obsady personalnej. Odkryliśmy dzięki poniższej liście, że wśród idących do niewoli zabrakło ppor. Bohdana Józefowskiego, który nie był ranny i prawdopodobnie czas jaki upłynął między ogłoszeniem rozkazu poddania się a złożeniem broni wykorzystał na ucieczkę, tak jak zresztą wielu żołnierzy. Dzięki temu uniknął niewoli i mógł dalej kontynuować walkę. Dostał się nawet w szeregach Armii Krajowej Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, który nota bene również przysługiwał mu za kampanię wrześniową 1939 roku³. Możemy więc stwierdzić, że niniejsza lista to pełny spis kadry oficerskiej, która wzięła udział w wojnie obronnej 1939 roku w 10 pułku ułanów, pomijając nawet fakt, że nie został wprowadzony podział szwadronów na plutony a nazwiska najważniejszych podoficerów zostały pominięte.

¹ J. Wielhorski, R. Dembiński, *Kawaleria polska i bronie towarzyszące w kampanii wrześniowej 1939 roku. Ordre de bataille i obsady personalne*, Londyn 1979.

² Zob.: E. Budzanowska, *Dokumenty 10 Pułku Ułanów Litewskich odnalezione w Rypinie*, „Kronika Rypińska”, R. 4, 1993, nr 2; A. Konopka, *Odnalezione na strychu Dokumenty 10. Pułku Ułanów Litewskich*, „Kurier Poranny”, nr 14, 21 stycznia 1993, s. 4; idem, H. Konopka, *Tradycja „dziesiątaków” we współczesnym Białymstoku*, w: *Białostockie Teki Historyczne*, t. 2, 1996, s. 179; A. Witkowski, *Śladami 10 Pułku Ułanów Litewskich. Dziennik odnaleziony w Rypinie*, „Polska Zbrojna”, nr 5, 8-10 stycznia 1993, s. 4.

³ Zob.: *Teki Andrzeja Siegieńczuka/Wniosek do odznaczenia Krzyżem Virtuti Militari*.

W notatce tej zostało wymienionych 6 oficerów pominiętych we wcześniejszych listach, których funkcja bojowa zmieniła się w trakcie działań wojennych. Nowe nazwiska, które pojawiły w analizowanym dokumencie to:

- *por. rez. Henryk Wojciechowski na stanowisku pułkowego lekarza weterynarii od 13 września,*
- *ppor. Sukiennicki, oficer żywnościowy od 12 września,*
- *ppor. Kazimierz Berezowski z 22 pułku ułanów, którego przydzielono 28 września do pierwszego szwadronu 10 pułku ułanów,*
- *ppor. Jacek Rząd ze szwadronu ckm, którego przesunięto do trzeciego szwadronu,*
- *ppor. Marian Jurecki ze szwadronu kolarzy, ranny 4 września,*
- *ppor. Zaniewski z tegoż pododdziału, który zginął 8 września.*

Do ciekawostek należą również zmiany na stanowisku oficerów funkcyjnych – informacyjnego i żywnościowego, brak przewidzianego etatem oficera broni oraz połączenie stanowiska oficera ordynansowego i dowódcy poczty.

W oryginale zaznaczono też przy niektórych nazwiskach kolorem czerwonym – poległych, zielonym – rannych, niebieskim – kontuzjowanych i krzyżykiem – zaginionych. Redagując tekst powyższe oznaczenia zamieniliśmy na symbole literowe. Dla większej przejrzystości tekstu wszelkie skróty rozwinęliśmy w nawiasach kwadratowy. W ten sam sposób dodaliśmy też imiona do nazwisk (tam, gdzie było to możliwe) dla lepszej identyfikacji osób.

Obsada

(**Z** – zginął, **R**– ranny, **K** – kontuzjowany, **Zag** – zaginął)

Dowódca: ppłk Busler Kazimierz

I zastępca: ppłk Plackowski Józef

II zastępca: mjr Fedorowski Stanisław

Adiutant: rtm. Nostitz-Jackowski Kazimierz

D[owód]ca pocztu: por. Domański Kazimierz do 5.IX; por. Chamski [Zbigniew] do 12.IX;
ppor. Nestorowicz [Mieczysław] do końca

Of[icer] inf[ormacyjny]: **R**×2 por. Chamski [Zbigniew do] 12.IX; ppor. Mączka [Jan]
(dodatkowo)

Pl[uton] kol[arzy]: ppor. Mączka [Jan]

D-ca szw[adronu] gosp[odarczego]: rtm. Berdowski Florian

Pl. łączn[ości]: por. Klimowicz Czesław

Of. płatn[ik]: **Z** ppor. [Krzysztof Friedman] Mieczysławski do 13.IX; st. wachm.
Harasymowicz [Mieczysław]

Kapelan: **Z** kpt. kap. Ciecuchowski Józef

Lek[arz] med[ycyny]: kpt. Mokrzycki [Adam]

Lek. wet[erynarii]: por. Tarkowski [Czesław] do 13.IX; por. Wojciechowski [Henryk] do
5.X

Of. żywn[ościowy]: chor. Trochimiak [Marian] do 12.IX; ppor. Sukiennicki

I szwadron:

D-ca: **R** rtm. Abramowicz [Władysław] do 9.IX; **k** ppor. Rostocki [Bolesław] do
końca

Of[icerowie]: 1) **R** ppor. Urbanowicz Bohdan

2) ppor. Kamiński Tadeusz

3) ppor. Berezowski [Kazimierz] z 22 P[ułku] Uł[anów] od 28.IX

II szwadron.

D-ca: **R** por. Szadkowski Czesław do 4.IX; **R** por. Kielczewski Bogdan do 28.IX; **K**
ppor. Majewski [Stefan] do 5.X; **Z** ppor. Bogucki [Wincenty]; **Z** ppor. Mączka
[Jan] przez 5.X (1 godz.)

Of.: 1) **R** ppor. Jeżewski [Janusz]

2) **Z** ppor. Bogucki [Wincenty]

III szwadron.

D-ca: **R** rtm. Mościcki [*Ludwik Napoleon*] do 5.X; por. Domański Kaz[imierz] do 6.X

Of.: 1) **R** ppor. Szuldrzyński [*Tadeusz*]

2) **Zag** ppor. Domański [*Stefan Wacław*]

3) ppor. Józefowski [*Bohdan*]

4) **R** ppor. Rząd [*Jacek*]

IV szwadr.

D-ca: por. Kopec Teodor

Of.: 1) ppor. Radzymiński [*Władysław*]

2) **Z** ppor. Kurpiewski [*Stanisław*]

3) ppor. Wielowiejski Ludwik

Szw. K[arabinów] M[aszynowych]

D-ca: por. Wroczyński Zbigniew

Of.: 1) ppor. Budyń [*Zdzisław*]

2) **R** ppor. Szatkowski [*Tadeusz*]

3) ppor. Rząd [*Jacek*]

4) **R** ppor. Dziegielewski [*Henryk*]

5) por. Zdanowicz Stanisł[aw] (plut[on] arm[atek])

Oficerowie pułku w szwadr. kolarzy [*Podlaskiej Brygady Kawalerii*]

1) **R** ppor. Jurecki [*Marian*]

2) **Z** ppor. Zaniewski